

Становище

за

докторската теза „Хайдегер и проблемът за отчуждението” на Николай Павлов, докторант в катедра „Философия” на Философски факултет в СУ „Св. Климент Охридски” за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 2.3 Философия

от

доц. д-р Ясен Захариев (НБУ)

Дисертационният труд „Хайдегер и проблемът за отчуждението” на Николай Павлов се състои от 131 страници текст на български език с въведение, осем глави, заключение и библиография на български и английски език. Авторът е докторант в катедра „Философията” на СУ „Св. Климент Охридски”. Дисертацията е написана под научното ръководство на доц. д-р Христо Стоев.

Темата на изследването е феноменът „отчуждение“, който според автора преживява теоретичен ренесанс в началото на нашето столетие. Дисертацията няма за цел единствено да реконструира и да позиционира в съвременния философски дебат теорията за отчуждението на К. Маркс, а прави оригинален опит да интерпретира феномена през философията на М. Хайдегер и с това да открие нов теоретичен хоризонт за разбиране както на самия проблем така и на редица философски понятия, свързани с темата.

Дисертацията прави обстоен исторически преглед на темата с отчетлив акцент върху нейното разработване при Хегел, Маркс, Хайдегер и Лукач. Текстът е обособен съдържателно около тези философи, като в неговия център в съответствие със заглавието стои анализът на Хайдегеровите възгледи. Изброените философи не изчерпват ветрилото от мислители, на които се спира авторът в дисертационния си труд, а по-скоро очертават основните полета в

изследването, което е с широк теоретичен периметър, показващ ерудиция и задълбочен интерес от страна на дисертанта.

Авторът интерпретира темата за отчуждението през три ключови понятия във философията на Хайдегер – „овещяване“, „неистинност“ и „постановка“, съответно на които са посветени отделни самостоятелни глави в изследването. Прави много добро впечатление вещината, с която Николай Павлов работи с понятията в различен интерпретативен контекст. Авторът открива, показва и анализира редица сходства и разлики между отделните понятия във и извън философията на Хайдегер, като общият хоризонт на разбирането им е едно гъвкаво понятие за отчуждение, което се разкрива в различни модуси и форми. Така например отчуждението се интерпретира по един начин като овещяване с помощта на категориите за подръчност и наличност, когато *Dasein* се слива с битието на вещите. По друг начин се разбира то като неистинност или пропадане в безлична анонимност. По трети начин отчуждението се проявява в техническата инвентаризация на *Dasein* и в „предизвикателството“ на техниката в специфичния смисъл, в който Хайдегер я разбира. На този трети аспект, авторът обръща най-голямо внимание, задълбочавайки анализа си чрез проследяване на трансформациите, които търпи Хадегеровата мисъл за техниката в различните етапи от неговото творчество.

Немалка част от дисертационния труд е посветена на възгледите на Хайдегер за преодоляването на гореизброените форми на отчуждение. Тук текстът следва тезите на немския философ, разглеждайки условията за постигане на автентичността на *Dasein* през завръщането към истината като своеобразен обрат и събитие. Това е разбира се една от най-важните и същевременно най-неясни страни от философията на Хайдегер. Тя е реконструирана с минимална дистанция през речника на Хайдегер и неговите преводни вариации на български език, което усложнява изложението и съответно разбирането на текста. Трябва да се отбележи обаче, че авторът запазва критическа дистанция в самото изложение и успява да покаже

проблематичността на част от тезите с помощта на умели препратки към критическите коментари на Адорно, Карел Косик и Лукач.

Макар анализът на Хайдегеровите вариации на тема „Отчуждение“ да попадат в центъра на изследването все пак неговата кулминация е към края, когато през марксистката идеология, представена основно от философията на Лукач, Николай Павлов демонстрира как е възможно едно връщане към марксистката интерпретация на темата, но вече в контекста на Хайдегер. Това, че според самият Лукач философията на Хайдегер е по същество една „онтологична митологизация“ не променя потенциала на Хайдегеровите спекулации за реинтерпретация не само на отчуждението изобщо, а на специфичното отчуждение, настъпващо вследствие на организацията на труда в буржоазното общество. Така една стара теория от деветнадесетото столетие изглежда възможна за рециклиране в епохата на изкуствения интелект с помощта на фундаменталната онтология на Хайдегер. В дисертацията се показва логиката на една такава възможност, а дали тя би се реализирала, това ще покаже времето и бъдещите изследвания на дисертанта.

Нямам никакви съмнения за приносния характер на дисертацията, както и за безспорните качества на нейния автор, който демонстрира дълбоко познаване на темата, ерудиция и смелост да се бори с разбирането-неразбирането на скриващо-откриващото се битие на Хайдегеровата мисъл. Ако е възможно да формулирам конкретна препоръка, тя би била да се постигне по-голяма дистанция от сектантския речник на Хайдегер, от което би спечелил както авторът така и неговите читатели. В дисертацията се вижда усилие в тази посока, което би могло да се продължи и развие.

Авторефератът е с обем от 42 страници и той е изготвен точно, като вярно синтезира съдържанието на дисертацията. На стр. 23 има технически пропуск, като при поставянето на текста от дисертацията няколко изречения са пропуснати. Накрая на автореферата по стандарт са представени списък с приносните моменти, които са точно формулирани, както и пълната библиография към дисертацията.

Нямам съвместни публикации с авторът на изследването.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Дисертационният труд отговаря на изискванията за придобиването на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 2.3 Философия. Като член на Научното жури ще гласувам ЗА присъждането на Николай Павлов на тази степен.

05.04.2023

Доц. д-р. Ясен Захариев